

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

21 april 2006

GEDACHTEWISSELING

over de ‘Flanders District of Creativity Barometer voor de Steden’

VERSLAG

**namens de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Sven Gatz**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Monique Moens, de heren Jan Penris, Erik Tack, Christian Verougstraete, Rob Verreycken;

de dames Cathy Berx, Hilde Crevits, de heer Tom Dehaene, mevrouw Veerle Heeren;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Hugo Philtjens;

de dames Else De Wachter, Caroline Gennez, Michèle Hostekint.

Plaatsvervangers:

de heren Felix Strackx, Wim Van Dijck, Roland Van Goethem, John Vrancken, Jurgen Verstrepen;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, mevrouw Monica Van Kerrebroeck, de heer Johan Verstreken;

de heer Marc Cordeel, mevrouw Hilde Eeckhout, de heer Gilbert Van Baelen;

de heren Dirk De Cock, Marcel Logist, Chokri Mahassine.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

de heer Bart De Wever.

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door de heer Lorin Parys, algemeen directeur van Flanders DC en door mevrouw Isabelle De Voldere, senior researcher van het kenniscentrum van Flanders DC	4
1.1. Flanders District of Creativity	4
1.2. De Vlaamse steden in de creatieve economie	5
1.3. Creativiteit in de Vlaamse centrumsteden en Brussel	6
1.4. Stedelijke creativiteitsprofielen	6
2. Vragen en antwoorden	7

DAMES EN HEREN,

Op 9 februari 2006 hield de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen een gedachtewisseling over de 'Flanders District of Creativity Barometer voor de Steden'. Het betreft een onderzoeksrapport¹, opgesteld door Flanders District of Creativity in samenwerking met Vlerick Leuven Gent Management School, waarin de ondernemingscreativiteit onderzocht wordt als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel.

1. Uiteenzetting door de heer Lorin Parys, algemeen directeur van Flanders DC en door mevrouw Isabelle De Voldere, senior researcher van het kenniscentrum van Flanders DC

1.1. Flanders District of Creativity

De heer *Lorin Parys* legt uit dat Flanders District of Creativity (afgekort Flanders DC of FDC) als vzw is opgericht door de Vlaamse Regering. In de raad van bestuur zetelen verschillende actoren op het gebied van de competitiviteit van de Vlaamse economie. Daaronder vindt men vertegenwoordigers van Flanders Investment & Trade, het IBBT, I-City, Unizo, Vlerick Leuven Gent Management School, VOKA en de Vlaamse Regering. Voorzitter is de heer Bart Verhaeghe, een internationaal actieve Vlaamse ondernemer (Eurimpro). De vzw heeft een kenniscentrum uitgebouwd samen met Vlerick Leuven Gent Management School. Vooral ondernemingscreativiteit houdt Flanders DC bezig en daarrond zijn drie activiteitenvelden ontwikkeld.

Een eerste reeks activiteiten heeft betrekking op onderzoek en opleiding. In een eerste studie, van professor Leo Sleuwaegen, is een prognose gemaakt van de Vlaamse economie in 2015. Het onderzoek dat thans besproken wordt, analyseert het stedelijke weefsel in Vlaanderen. En binnenkort pakt Flanders DC uit met een benchmarking van Vlaanderen ten opzichte van tien topcreatieve regio's uit drie werelden. "Wij denken soms dat wij een heel creatieve, kennisintensieve regio zijn, maar is dat wel zo?" vraagt de heer Parys zich af.

Andere activiteiten zijn onder andere de 'winter academy'. Dat is een initiatief met 24 laatstejaarsstudenten van hogescholen en universiteiten, die een korte intensieve opleiding krijgen. Daar waren meer dan 600 inschrijvingen voor. FDC werkt ook aan sensibilisering, onder meer met de actie 'GPS voor Ondernemingen', aan een 'virtueel platform' dat diverse regio's met elkaar in verbinding stelt, en aan een 'cross media-project'. Ten slotte is er in de werking van FDC eveneens een onderdeel internationaal samenwerken. In november 2006 organiseert FDC een 'Creativity World Forum 2006'. Samen met JCI, Junior Chambers International, organiseert FDC een wedstrijd voor jonge creatieve ondernemers in negen regio's onder de naam 'Global Young Creative Entrepreneur'.

In zijn eerste werkjaar heeft FDC het project 'GPS voor Ondernemingen' opgezet, omdat men het heel belangrijk vindt KMO's aan te zetten tot innovatie. Er is een kloof tussen de kennis die aanwezig is in Vlaanderen en de benutting ervan door KMO's. Het is vaak moeilijk de kleine ondernemer te overtuigen even stil te staan bij de toekomst van zijn bedrijf en van de producten en diensten die hij levert. FDC heeft 23 kennisinstellingen ondervraagd over de grote trends van de toekomst. De resultaten van die enquête werden voorgelegd aan 118 ondernemingsleiders en vertegenwoordigers van kennisinstellingen. Verenigd in zes clusters – waarvan er bijvoorbeeld een over voeding ging, die bedrijven bijeenbracht gaande van een landbouwer tot grote warenhuizen en Test-Aankoop – hebben die deelnemers nagedacht over nieuwe creatieve producten en diensten die ze samen zouden kunnen maken. De resultaten van die dag zijn opgenomen in een 'inspiratieboekje', dat ruim wordt verspreid.

Een ander project dat op stapel staat, is het 'Creativity World Forum 2006' dat op 15 en 16 november 2006 in Gent wordt georganiseerd. FDC inviteert negen creatieve regio's uit drie continenten naar Vlaanderen. Daar zitten bijvoorbeeld Québec, Maryland en Shanghai in. Er wordt ook samengewerkt met de 'groeimotoren van Europa': Rhône-Alpes, Baden-Württemberg, Catalonië, Lombardije en Nord-Pas-de-Calais. Zij komen naar Vlaanderen onder het motto 'Connecting creativity for growth'.

Thans gaat de gedachtewisseling over het onderzoeksrapport 'Ondernemingscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel'. De heer Parys vat de belangrijkste conclusies van de studie

¹ Isabelle De Voldere, Eva Janssens, Jonas Onkelinx, *Onderzoeksrapport. Ondernemingscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel*, Flanders District of Creativity, Kennispartner Vlerick Leuven Gent Management School, november 2005.

als volgt samen. In de periode 1997-2002 hebben de steden in Vlaanderen een beetje aan economische beslissingsmacht moeten inboeten. De stad kan daar evenwel iets aan doen, zo blijkt uit dezelfde studie. De creatieve stad kan een positief antwoord bieden op de uitdagingen.

Elke stad moet daartoe zijn eigen troeven uitspelen. Heel bewust hebben de auteurs geen rangschikking gemaakt van de creatiefste steden. Elke stad heeft zijn eigen hefbomen. Er zijn bijvoorbeeld steden met erg weinig beschikbare bedrijfsruimte, maar dat kan opgevangen worden door een beleid gericht op het realiseren van bedrijfszones net buiten de stadsgrenzen. Ook blijkt uit de studie dat, alhoewel zij afkalven wat economische beslissingsmacht in het algemeen betreft, de Vlaamse steden toch een merkwaardige groei kennen binnen bepaalde sectoren. Alles wat te maken heeft met kennisintensieve activiteiten, heeft in de steden een grote groei gekend in werkgelegenheid en in omzet. Hetzelfde geldt voor de creatieve sectoren, aldus de heer Parys.

1.2. De Vlaamse steden in de creatieve economie

Mevrouw Isabelle De Voldere legt uit dat de steden geconfronteerd worden met de globalisering en met een dubbele ontwikkeling. Er is een beweging uit de stad en er is een beweging tussen de steden onderling. De 'monocentrische stad' groeit uit tot een 'netwerkstad'. En er ontstaat een hiërarchie tussen de steden, met een aantal topsteden die zowel 'mainports' als 'brainports' geworden zijn, zoals New York, Tokyo en Londen. Daaronder hangt een reeks steden die zich specialiseren in een of enkele functies, zoals bijvoorbeeld Brussel dat zich sterk richt op internationale instellingen. In die concentratie van functies kunnen de kleinere Vlaamse steden, volgens de studie, wel degelijk een positie verwerven. Het Vlaamse polycentrische stedennetwerk kan dat, op voorwaarde dat de steden samenwerken en zich toeleggen op kennisintensieve en creatieve activiteiten.

In de uitvoerige literatuur over de creatieve stad vindt mevrouw De Voldere steeds dezelfde ingrediënten terug. Het gaat onder meer om een goed opgeleide bevolking, de tolerantie die er heerst, een cultuur van innovatie en ondernemerschap, een bloeiende culturele omgeving enzovoort. Waar vroeger vooral harde vestigingsfactoren zoals belastingen en bedrijventerreinen een doorslaggevende rol speelden, nemen de zachte factoren in een creatieve stad een steeds

belangrijker positie in. De creatieve stad is niet te vatten in één dimensie maar is multidimensionaal. De combinatie en interactie van vele elementen is voor elke stad verschillend.

Uiteraard zijn het de mensen, de stadsbewoners en -gebruikers, die de creativiteit realiseren, maar de stedelijke omgeving is ook van groot belang. Onder stedelijke omgeving verstaat men in de vakliteratuur de institutionele omstandigheden, de culturele rijkdom en de tolerantie en openheid die een stad te bieden heeft. Daarin kunnen de stadsbewoners en -gebruikers met hun creativiteit, innovatie en ondernemerschap zorgen voor economische groei, concurrentievermogen en welvaart.

Om als stad een gunstige omgeving te vormen voor die creatieve activiteit, dient volgens Saris² de creatieve stad, binnen de stadsgrenzen en in samenspraak met zijn omgeving, verschillende creatieve milieus aan te bieden. Ondernemingen moeten in elke fase van hun levenscyclus ergens terecht kunnen. Sommige van die milieus passen beter in het centrum van de stad: bepaalde ondernemingen zijn op zoek naar een kleine ruimte. Andere hebben meer ruimte nodig en vinden hun plaats buiten de stad in een goed uitgebouwde logistieke infrastructuur.

Naast de uitvoerige normatieve literatuur hebben de onderzoekers van FDC ook empirische onderzoeken gevonden. Spreekster citeert vooral Florida³, die de creativiteit van de steden hoog op de politieke agenda heeft geplaatst. In Hong Kong werd een eigen model voor het meten van creativiteit ontwikkeld⁴.

Al die elementen uit de literatuur heeft FDC gecombineerd tot een Flanders DC-model. Daarin is getracht de vele dimensies van de creatieve stad te vatten in elementen die als basis hebben gediend voor een empirisch onderzoek naar de creatieve economie in de Vlaamse centrumsteden en Brussel.

² Saris, J. (2004), *Kansen voor de creatieve stad*, studienota in opdracht van VROM-Raad

³ Florida, R. (2002), *The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books, Reprint edition, 434 pp.

⁴ Home Affairs Bureau, *A study on Hong Kong Creativity Index*, interim report, Nov. 2004

1.3. Creativiteit in de Vlaamse centrumsteden en Brussel

In het tweede deel van de studie hebben de auteurs nagegaan in hoeverre de Vlaamse steden de ingrediënten bezitten van een creatieve stad, aldus mevrouw Isabelle De Voldere. Eerst heeft men daarbij het concurrentievermogen bekeken, zoals dat tot uiting komt in het inkomen, in de werkgelegenheid en werkloosheid en in de 'economic decision power'. Die economische beslissingsmacht in de steden is in de periode 1997- 2002 licht achteruit gegaan. Die achteruitgang ten opzichte van de rest van Vlaanderen is waar te nemen in het aandeel van de gerealiseerde omzet, in de toegevoegde waarde en in de investeringen. In de periode 1995-2002 heeft er eveneens een duidelijke herlocatie plaatsgevonden van de niet-kennisintensieve activiteiten naar buiten de stad. De kennisintensieve activiteiten daarentegen zijn hun weg blijven vinden naar de steden. Het waren de enige netto werkscheppers in de steden in die periode.

De auteurs van het rapport zien in die evolutie een weg om het concurrentievermogen van de steden in de komende jaren te verbeteren. Er moet gekozen worden voor creativiteit om het verlies van de niet-kennisintensieve activiteiten te compenseren.

Wat de stadsbewoners en -gebruikers betreft, hebben de auteurs gekeken naar de omvang van de totale bevolking en de beroepsbevolking en naar de diversiteit van leeftijd en nationaliteit daarin. Zij hebben een 'pendelindex' opgesteld, die aangeeft hoeveel mensen de stad aantrekt om er te komen werken. Menselijk kapitaal blijft een zeer belangrijk element van een creatieve stad, zegt mevrouw De Voldere. Aspecten zoals het opleidingsniveau en het aantal hogeschoolstudenten per stad zijn bepalend voor de intensiteit van de aantrekkingskracht van een stad voor kennisintensieve ondernemingen.

Hoewel steeds meer de zachte omgevingsfactoren aan belang winnen, blijven de harde omgevingsfactoren nog altijd belangrijk. Dat betreft niet alleen de beschikbaarheid van bedrijventerreinen maar ook van kantoorruimte, de gemeentelijke belastingsdruk en de betaalbaarheid van de woningen. Als zachte omgevingsfactoren beschouwen de auteurs de tevredenheid over de woonplaats, de tolerantie en veiligheid, en het aanbod en consumptie van kunst en cultuur. Dat draagt allemaal bij tot het creatieve klimaat in een stad. Florida benadrukt heel fel dat de bedrijven naar plaatsen trekken waar creatieve mensen willen leven. Vroeger was dat omgekeerd; toen volgden de mensen de bedrijven, en de bedrijven

kozen de locaties waar de harde omgevingsfactoren het best waren.

Om de mate van innovatie te meten, hebben de auteurs gekeken naar het aantal patenten dat in een stad wordt aangevraagd. Ook de kennisinstellingen en de spin-offs zijn van belang. Het was de bedoeling tevens de niet-technologische innovatie te meten, maar er waren te weinig beschikbare gegevens van een fenomeen dat moeilijk meetbaar en weinig tastbaar is.

Ook het ondernemerschap is gemeten, want je kunt nog zoveel fantastische ideeën hebben, als die niet uitmonden in ondernemerschap, zullen ze ook nooit leiden tot economische welvaart. Om het ondernemerschap te meten, is gekeken naar het aantal ondernemingen, het aantal starters en stopzettingen en naar de 'Gazellen' (snelle groeiers). In de stedelijke omgeving is duidelijk een grotere dynamiek waar te nemen dan elders in Vlaanderen. Er zijn meer starters en ook worden er meer ondernemingen stopgezet in de stad. De concentratie aan 'Gazellen' is in de steden groter dan elders in de provincie.

Voorts is onderzocht: het economisch belang van de creatieve en kennisintensieve sectoren en het belang van de steden in die specifieke sectoren. Het blijkt dat wat toegevoegde waarde betreft, de kennisintensieve sectoren in de steden gemiddeld 39% vertegenwoordigen. De creatieve sectoren zijn daar goed voor 3,3% en zijn in de voorbije jaren fel toegenomen. In steden zoals Leuven en Antwerpen bereiken beide soorten sectoren samen zelfs hoogtes van meer dan 50%. In Leuven halen de creatieve sectoren al 10%.

In de 13 centrumsteden is 40% van in totale werkgelegenheid te vinden, maar in de creatieve en kennisintensieve sectoren loopt dat op tot respectievelijk 45 en 55%. Dezelfde trend is waar te nemen bij het aantal inrichtingen, de toegevoegde waarde en de omzet. De steden nemen dus een belangrijk aandeel in van die twee bedrijfssectoren.

1.4. Stedelijke creativiteitsprofielen

De gegevens uit twaalf geselecteerde indicatoren zijn samengebracht in een 'stedelijke barometer': stedelijke creativiteitsprofielen. Daarin wordt elke stad gepositioneerd tegenover Vlaanderen. Mevrouw De Voldere neemt bijvoorbeeld het profiel van Brugge. Daarin is een uitschieter te zien in het aspect cultuur. Er is gebleken dat Brugge qua uitgaven per inwoner voor kunst en cultuur en qua culturele infrastructuur

het hoogste scoort van alle centrumsteden. Maar de barometer leert ook dat daaraan in Brugge geen creatieve industrie gekoppeld is; de werkgelegenheid in die creatieve sectoren ligt onder het Vlaamse gemiddelde. De stad kan daaruit zijn beleidsconclusies trekken.

Zo biedt elk van die barometers een portret van de betrokken stad, waarop het beleid kan afgestemd worden. Mevrouw De Voldere benadrukt dat die barometers helemaal niet de bedoeling hebben om de steden aan te sporen op alle punten te excelleren. Er bestaat geen standaardmodel van een creatieve stad. Elke stad moet zelf uitmaken wat zijn sterke punten zijn en waar de prioriteiten worden gelegd. Er kan in een groter netwerk worden samengewerkt. Zo kan Antwerpen zijn mode verder laten ontwikkelen en Brugge zijn kunstensector. De auteurs hopen dat de door hen uitgewerkte barometer een nuttig instrument wordt voor het beleid.

2. Vragen en antwoorden

De heer *Sven Gatz* noemt het rapport een interessante studie, vooral omdat een aantal factoren precies gemeten zijn. Hij stelt vast dat de auteurs Brussel als stad hebben bestudeerd en niet het Brusselse gewest. Bij een volgende studie zou men beter het gewest Brussel als stad beschouwen. Hij vindt het juist dat de stad, de kernstad, aan economisch belang heeft ingeboet, maar dat blijkt niet waar te zijn als men de stad neemt als metropool. Spreker zou het beter vinden kernstad en metropool samen in beschouwing te nemen. Intussen wil hij de problemen van de binnenstad niet negeren. Daarom moet de Vlaamse overheid met het Stedenfonds blijven investeren in de binnensteden.

De heer Gatz concludeert uit de studie dat de steden zelf heel wat kunnen doen met de resultaten maar dat ook de andere beleidsniveaus hun inbreng moeten doen. Hij vraagt of Flanders DC ook een bepaalde opvolging aanbiedt aan de onderzochte steden, een soort 'dienst na verkoop'. Spreker vraagt voorts wat de Vlaamse Regering kan doen. Hij denkt dan aan een flankerend beleid, niet alleen gericht op het Stedenfonds maar ook op alle andere domeinen, zoals economie, openbare werken en ruimtelijke ordening.

De heer *Jan Penris* wijst erop dat Antwerpen niet alleen het gebied van postcode 2000 maar ook een economische realiteit is, een metropool, die ruimer is dan de administratieve omschrijving. Zijn er indica-

toren dat het geschetste profiel van de steden wezenlijk anders zou zijn als de bredere omgeving bij dat stadsverhaal wordt betrokken? Spreker zegt dat er momenteel veel gepraat wordt over het begrip 'stadsgewest'. Zou een stadsgewest een heel ander profiel hebben dan de onderzochte administratieve entiteit?

Het is de heer Penris opgevallen dat de stad Turnhout een zeer sterke 'cultuurpoot' heeft. In vergelijking met het profiel van Antwerpen scoort Turnhout blijkbaar sterker dan Antwerpen.

De heer *Stefaan De Clerck* noemt de studie zeer waardevol. Hij ziet ze wel als een momentopname. Het zou nog interessanter zijn te bekijken hoe de steden evolueren en wat er aan het veranderen is. Het initiatief van FDC is niet het eerste; er zijn er andere geweest zoals de stadsmonitoring en het werk van de cel Stedenbeleid – is het waar dat die cel is opgedoekt? "Wat doen wij met die opeenvolgende analyses?" vraagt spreker zich af. De centrumsteden vragen aan de Vlaamse overheid een kenniscentrum om de kennis over de steden bijeen te brengen ten behoeve van het stedenbeleid.

De heer De Clerck leest in de studie dat innovatie een belangrijke hefboom is voor de steden, maar hij stelt vast dat de steden die factor niet rechtstreeks beheersen. Het is meer de Vlaamse overheid die daarop kan inspelen en op die manier reële invloed kan hebben op de ontwikkeling van de steden. De bloei van de kennisintensieve sectoren in Leuven bijvoorbeeld is absoluut verbonden aan de aanwezigheid van de universiteit en het hele gebeuren er rond. Maar er is een beweging op gang aan het komen om onderzoek en ontwikkeling los te koppelen van de universiteiten en meer te laten uitgaan van de ondernemingen, ondersteund door de overheid. Dat heeft zijn belang voor de evolutie van de steden. De bedrijven en een dynamische overheid kunnen met innovatie-initiatieven een spreiding van kennis stimuleren en dat kan van grote invloed zijn voor de steden. Daarbij acht de heer De Clerck het zinvol de kennisverspreiding te verbinden aan regionale specialiteiten. Hij wil vermijden dat iedereen zich hetzelfde zou toeleggen.

De heer De Clerck vraagt ook aandacht voor factoren die niet te vatten zijn in cijfers. Hij denkt dan aan het optreden van sleutelfiguren en aan immateriële invloeden. Het zijn kunstenaars, architecten en andere 'creatievelingen' die de bijzondere aantrekkingskracht van steden zoals Barcelona en Lyon hebben gemaakt. De uitzonderlijke sfeer in die steden is

voor een groot stuk te danken aan de gedurfde keuzes van de overheid voor waardevolle architectuur.

Spreker schaart zich achter de bevindingen van Florida: hij ziet ook dat de bedrijven thans gaan naar de plaatsen waar zich creatieve mensen bevinden. De vraag is dan ook hoe de steden die creatieve mensen kunnen aantrekken. De heer De Clerck stelt voor om na de komende gemeenteraadsverkiezingen een overleg op te zetten tussen de centrumsteden om afspraken te maken over complementaire initiatieven. Het zou de bedoeling moeten zijn dat elke stad excelleert op een of ander gebied. De Vlaamse overheid zou die gesprekken en de conclusies eruit moeten ondersteunen.

Ook de heer De Clerck heeft zijn bedenkingen over de essentie van een stad. Is het de historische kernstad of het stadsgewest? Hij ontwaart een zekere ‘metropolitisatie’ van de steden in heel Europa. In Frankrijk kiest het beleid voluit voor die strategie. De vraag rijst of wij dat in Vlaanderen ook moeten doen. Spreker gelooft zelf meer in metropoolvorming voor het aantrekken van creativiteit en vernieuwing. Hij pleit zelfs voor grensoverschrijdende netwerken zoals Belgisch Limburg met het Nederlandse Maastricht en Kortrijk met de Noord-Franse metropool rond Rijsel. Ook Brussel moet daarbij betrokken worden.

In elk geval is de heer De Clerck ervan overtuigd dat de toekomst van Vlaanderen afhangt van de steden.

De heer *Marino Keulen*, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering noemt de studie heel interessant. Hij preciseert dat de opdracht daartoe niet van hem uitging. Meestal is er slechts belangstelling voor de steden als er problemen zijn, maar die perceptie klopt al lang niet meer. Er is een omslag gebeurd; de stadsvlucht is in de meeste steden gestopt. De studie legt de nadruk op de mogelijkheden van de steden en dat vindt de minister uitstekend.

Over de schat aan gegevens die in de studie zijn verzameld verheugt de minister zich met de spreuk ‘Meten is weten’. Na de stadsmonografieën en de stadsmonitor is de gepresenteerde creativiteitsbarometer voor de steden een derde instrument voor het stedenbeleid. Hij zegt ook wel in te zien dat het instrument pas echt interessant wordt als er jaar na jaar opvolging wordt aan gegeven. Hij belooft daarom dat de barometer wordt opgenomen in het kenniscentrum

voor de steden dat hij zal opzetten, samen met de gegevens die te vinden zijn in de statistieken van de Vlaamse administratie Planning en Statistiek (APS)⁵. De minister vindt het goed dat de barometer absoluut niet de bedoeling heeft een rangschikking op te maken onder de steden.

Een gegeven dat de minister ten zeerste heeft getroffen, is de vaststelling dat de steden nog altijd grote netto werkverschaffers zijn: er zijn meer jobs dan werkende inwoners. De stedelijke omgeving is nog altijd een kweekbed van creativiteit; dat was vroeger ook zo. Het valt op hoeveel steden sterk zijn in cultuur. Soms komt daar economische activiteit uit voort, zoals design en architectuur. De minister wijst erop dat leegstaande panden vaak ideaal zijn voor creatieve mensen. Creativiteit moet ruimer worden opgevat dan technologische innovatie.

Het idee van de stadsgewesten en de ‘verknoping’ noemt de minister ‘een verhaal van lusten en lasten’ die gedeeld worden door de stedelingen en de bewoners van de omgeving. Hij is ervan overtuigd dat er nauwe samenwerking nodig is tussen de steden en hun omgeving. Nieuwe bedrijventerreinen liggen meestal noodzakelijkerwijze buiten de stad. En niet altijd moet een grootschalig groenproject stoppen aan de stadsgrens; soms is het interessant dat een groene long verder gaat in een randgemeente.

Ook de minister is voorstander van een differentiatie tussen de steden. Niet alle steden hoeven in alle sectoren te excelleren. Het is voor niemand goed dat er aan opbod wordt gedaan.

De minister vraagt zich af of er geen probleem is met de schaalgrootte van de Vlaamse steden. In Nederland hebben de steden 100.000 à 130.000 inwoners – wat de minister een zeer interessante grootte noemt. Als men daartegenover Turnhout met zijn 40.000 inwoners bekijkt, is dat toch zeer klein. Ook de gemeenten rond de centrumsteden zijn veeleer klein. Als we in Vlaanderen spreken van metropolitisatie, moeten wij oog hebben voor de relativiteit van dat begrip.

Minister Keulen volgt met belangstelling de grensoverschrijdende samenwerking die verschillende steden aangaan. Hij denkt bijvoorbeeld aan de Euregio

⁵ Vlaamse statistieken, strategisch management en surveyonderzoek, <<http://aps.vlaanderen.be>>

MAHL-steden (Maastricht, Aken, Hasselt en Luik). Hij stelt vast dat de burgemeesters goed samenwerken, maar er is geen omslag naar hogere beleidsniveaus. De structuren zijn nog niet afgestemd op een dergelijke samenwerking. De minister wil daaraan meewerken.

Tot slot beklemtoont de minister dat de Vlaamse inspanningen voor de steden onverminderd worden voortgezet. In de beleidsbrieven van alle Vlaamse ministers vindt hij niet minder dan 179 acties voor de steden. Hij brengt die acties samen in een actieprogramma voor de steden, te realiseren tegen het einde van de legislatuur.

De heer *Lorin Parys* zegt niet te willen dat de studie in de schuif blijft liggen en is daarom heel blij met de gedachtewisseling. FDC heeft ook alle steden het aanbod gedaan van een workshop in de stad zelf over de bevindingen van de ‘barometer’. Verschillende steden hebben al hun belangstelling laten blijken. Zelfs steden die er niet bij betrokken zijn, zoals Diksmuide, vragen meer informatie. Welke weerslag de studie uiteindelijk zal hebben, hangt af van de beleidsmensen die er gebruik van willen maken. FDC staat open voor samenwerking.

De heer Parys zou het goed vinden als de steden onderling afspraken zouden maken over complementaire sterke punten die zij willen ontwikkelen. De hogere overheid zou daar een coördinerende rol in kunnen spelen.

Spreker zegt dat FDC heel bewust gekozen heeft om de studie af te stemmen op de binnenstad en niet op de bredere omgeving of de stadsgewesten. Zo kunnen de auteurs aantonen dat de steden niet noodzakelijk concentraties zijn van problemen maar dat er ook veel mogelijkheden zijn. Als men de stadsgewesten had onderzocht, dan had men wellicht een ander beeld gekregen. De technologische bedrijven vestigen zich bijvoorbeeld buiten de stad omdat zij heel wat ruimte nodig hebben.

Wat de waargenomen sterke positie van Turnhout betreft, is de keuze van de indicator belangrijk. De onderzoekers namen daarvoor de verhouding tussen de stedelijke uitgaven voor cultuur en het aantal inwoners. In Turnhout is er een heel actief cultureel centrum. Maar dat vele geld voor de culturele sector heeft geen economische weerslag in de aanwezigheid van veel bedrijven uit de creatieve sectoren. Dat zou een interessant actiepunt kunnen zijn als de beleids-

makers van de stad daar een streefdoel willen van maken.

De heer Parys heeft de minister horen zeggen dat hij van plan is om in navolging van de huidige studie jaarlijks een evaluatie te maken van de creativiteit van de centrumsteden. Steden zijn inderdaad voor een deel afhankelijk van beslissingen van hogerhand, maar de Vlaamse Regering zou een platform kunnen bieden voor afstemming van de verschillende beleidsdomeinen op de visie van de verschillende steden.

Het belang van het immateriële voor de aantrekkingskracht wordt door de heer Parys helemaal niet onderschat. Maar dat aspect is moeilijk te vatten in cijfers. Niettemin hebben de auteurs van de studie gepoogd de zachte factoren te bestuderen, zoals de tevredenheid van de mensen over de stadsgebouwen en de groenvoorzieningen, de tolerantie enzovoort.

De heer Parys beklemtoont nogmaals het belang van de lokale visie op de creativiteit in de stad. Het zou bijvoorbeeld een hele slechte strategie zijn om in elke stad een universiteit op te richten. Elke stad moet voor zichzelf uitmaken op welke factoren hij goed wil scoren. De Vlaamse Regering kan de steden daarover samenbrengen om afspraken te maken. Het kan niet de bedoeling zijn ‘elkaar vliegen af te vangen’ door overal hetzelfde te willen doen.

De heer *Stefaan De Clerck* noteert uit de woorden van de minister dat het beloofde kenniscentrum voor de steden er komt en dat er ook een overlegplatform voor de steden komt. Hij wijst erop dat de regering niet zo erg veel tijd heeft. In 2007 treden nieuwe besturen aan in de steden en gemeenten. Een beetje begeleiding van die nieuwe besturen van bovenuit zou niet mis zijn, aldus spreker.

De verslaggever,

Sven GATZ

De voorzitter,

Jan PENRIS